

حسن پویا

يا ايها الذين امنوا اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة و خلق منها زوجها و بث
منهما رجلاً كثيراً و نساءً و... (نساء، ۱/۴)

ای مردم! از پروردگارتان پروا کنید، همان که شما را از تنی یگانه آفرید و از (سرشت) او همسرش را پدید آورد و از آن دو، مردان و زنان بسیار (در جهان) پراکند.^۱
چهارده قرن قبل، وقتی اولین آیات قرآن بر قلب پیامبر گرامی (ص) نازل شد، هرگز تصویری که اکنون از این کتاب بلند آسمانی در ذهن‌ها نقش بسته است، به ذهن، خیال و وهم احدی خطور نمی‌کرد. این همه تفسیر و تأویل، دنیایی از نوشته و پژوهش، دریایی از مطالعات و نگارش‌ها، اما چه زمانی این اقیانوس ناپیدا کرانه و ژرف به عمق خواهد رسید، خدا می‌داند.

قرآنی که برای قرن‌ها نازل شده و برای بشریت سخن‌ها دارد و هدایتگر انسان در طول قرون و اعصار متمادی بوده است، و در بسیاری از زمینه‌ها و هر جا که هدایت بشر بر آن متوقف بوده؛ هدایتگری کرده است. و آنجا که سخن از حقوق و جایگاه انسان‌ها است،

از کرامت انسان و انسانی یاد کرده و او را برتر و بالاتر از همه چیز دانسته تا به جایگاه جانشینی خدا رسانده است.

درواقع به همه بشریت در تمامی اعصار از آدم تا خاتم و از خاتم تا نهایت جهان نشان داده که ای انسان تو برتر از آن هستی که تصور می کنی، تو برتر از آنی که به آن مشغول گشته ای، و تو بالاتر از آن هستی که دیگران تو را به ذلت و بندگی و بردگی و بیگاری بکشند. ما برای تو رسولان را فرستادیم تا منجی تو از بندگی دیگران، بتها، هوس ها و... باشند، و تو را به جایگاه واقعی ات برسانند.

ای انسان! بدان که آفرینش و تدبیر امور تو در دست خداوند است و تو باید از او پروا داشته باشی: یا ایها الناس اتقوا ربکم. و هدف از این فرمان تربیت توست به عالی ترین مقام ها. ای انسان در خلقت تو امتیازی بین انسان ها نیست: خلقکم من نفس واحدة، خداوند، آفریننده تو از شخص واحد است، در اصل آفرینش همه با هم برابرید و خداوند گسترش دهنده مردان و زنان بسیاری است: و بثّ منهما رجلاً کثیراً و نساء

آری اینچنین است که مردی بر زنی و زنی بر مردی برتری ندارد و هرگز این گونه نیست که زنان قشر پست جامعه باشند تا آنجا که شما حق داشته باشید آنان را زنده بگور کنید و از تولد دختری دیگر، چهره در هم کشید و سیاه چهره گردید. و بر این باور سوره ای از کتاب آسمانی اش را به نام زنان (نساء) نامید و با فرمان بلند: یا ایها الناس اتقوا ربکم آغاز کرد و در آن از حق و حقوق پایمال شده و فراموش شده زنان سخن گفت و سپس به رابطه زن و مرد پرداخت و از جنبه های گوناگون زندگی زنان گفت و گو کرد. زیرا زن آینه تمدن بشری است که ارزش های والای تمدن را منعکس می کند،

ارزش هایی که بر نگرهبانی از حقوق ضعیفان تأکید دارد. ۲.

در روزگاری که زن مایه شرمساری بود خداوند بزرگ، پیامبر گرامی اش را با کوثر عالی مقدار فرستاد و او را «خیرکثیر» بشریت قرار داد و اینچنین سزاوار گشت تا در یکی از سوره های بلند قرآن به مسائل و حقوق آنان پردازد و این سوره به جهت جنبه های مختلف اجتماعی بهترین جایگاه برای این بحث است.

و اما اکنون که پس از قرن ها به آیات قرآن و بخشی از رسالت رسول گرامی اسلام (ص) می نگریم آن همه توجه و تأمل و تأکید را در می یابیم، و تنها با نگاهی به یکی از ابعاد

برجسته این قشر عظیم از جامعه که همچون فرشتگان وحی آموز در هر کوی و برزن، با احساسی صد چندان از برخی مردان، به تعلیم و تعلم کتاب آسمانی مشغولند و برخی که تمام دل مشغولی آنان آیات نورانی قرآن است و بس.

اکنون بایان پیشینه‌ای از تأسیس مرکز بانوان قرآن پژوه نگاهی گذرا به کارنامه بانوان قرآنی خواهیم داشت: مؤسسه معارف اسلامی امام رضا(ع) که با اهداف آموزشی و پژوهشی از سال ۱۳۶۴ آغاز به کار کرد و اکنون بیش از دو دهه از عمر آن می‌گذرد، تا کنون توانسته است در زمینه قرآن و معارف آن در ابعادی چند، به برکت توجهات الهی و عنایات خاصه علی بن موسی الرضا(ع) و در سایه عنایت ولی الله الاعظم حضرت بقیة الله (عج) گام‌هایی بردارد.

در سال ۱۳۷۳ نخستین نشریه تخصصی علمی - قرآنی بینات را به زبان فارسی منتشر کرد و تا کنون ۵۵ شماره از آن منتشر شده و توانسته است با نشر مقالات علمی - پژوهشی و انتشار به موقع و منظم در کنار دهها نشریه قرآنی که تا کنون نیز منتشر شده جایگاه خود را حفظ کند و حرف اول را بزند.

در سال ۱۳۷۶ به لحاظ نیازمندی جوانان و نوجوانان جامعه، اولین نشریه قرآنی ویژه جوانان را با نام بشارت منتشر کرده، که هر دو ماه یکبار نوری تأییده در قلب‌های پاک جوانان شده و با چهره رنگارنگ، روح آنان را شاداب می‌سازد و تا کنون ۶۱ شماره آن تقدیم علاقمندان شده است.

در این میان کتابخانه تخصصی جامع تفسیر و علوم قرآن را پایه ریزی کرد که تاکنون بیش از ۱۴ هزار عنوان کتاب تخصصی در آن وجود دارد که برخی از آثار آن منحصر به فرد است و محلی آرام و دلنشین برای مطالعه علاقمندان به صورت قفسه باز می‌باشد.

و اکنون سالیانی است که مرکز بانوان قرآن پژوه را پایه ریزی کرده که گرچه عمر آن کوتاه است لکن به برکت این مفسران جمال ملکوتی، پر برگ و بار نموده است و همچون کهکشان‌هایی هستند که میلیاردها ستاره درخشان در میان آنها نورافشانی می‌کند.

در گام‌های نخست این حرکت پربرکت نه تنها تصویری این چنین نداشتیم که انگیزه‌ای با این استواری نیز در سر نبود، تا اینکه یک سال و دو سال و سه سال و... بر این حرکت گذشت و این اقیانوس بی کران کشف گردید و عرصه‌هایی علاوه بر پژوهش‌های قرآنی بر

ما گشوده گشت، تا آنجا که اکنون بیش از پنج هزار اثر پژوهشی و پایان نامه قرآنی در این مرکز با نام «گنجینه نور» نگهداری می شود که با تلاشی طاقت فرسا از سراسر ایران اسلامی گردآوری شده است.

و در عرصه هنر نیز آثار بسیاری از زحمات بی ادعای این قشر پاک رخ نموده است که در پنجمین همایش بین المللی بانوان قرآن پژوه تنها یک جلد از این مجموعه با نام «تفسیر جمال» تهیه شده است و پیش بینی می شود آثار هنری آنان به پنج جلد برسد.

شوری که در وجود این عزیزان و پاکان نهفته شده وصف ناشدنی و باور نکردنی است، دل های پاکی که با حوصله های فراوان سالیان سال نشسته اند و آثاری ماندگار را خلق کرده و با بیان و بنان خود به تفسیر آیات قرآنی پرداخته اند، و اکنون سه سالی است که گستره این حرکت بزرگ به بیرون مرزهای ایران اسلامی رفته است و از برکت جمهوری اسلامی زنان علاقمند بسیاری از سرتاسر جهان با این همایش آشنا شده اند و آثار آنان نیز شگفت انگیز و خیره کننده است. تا آنجا که در مجموعه همایش های گذشته از حدود ۱۰۰ نفر از بانوان قرآنی (از داخل و خارج) تکریم به عمل آمده و تا کنون چهار شماره از فصلنامه تخصصی - قرآنی بینات و نیز پنج شماره از دو ماهنامه بشارت به آثار قرآنی آنان اختصاص یافته و هر ساله در همایش بانوان قرآن پژوه عرضه شده است.

بی شک برکات این همه تلاش قرآنی مرهون عنایات صاحب قرآن و ائمه معصومین (ع) و نیز قلب های پاک این ریحانگان گرمی است که امید است روز به روز پربارتر گردد.

ان شاء الله

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. ترجمه قرآن دکتر سید علی موسوی گرماردی.

۲. سید محمد تقی مدرسی، تفسیر هدایت، ۸/۲، ترجمه عبدالمحمد آینی.